

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2025/31
Karar Sayısı : 2025/183
Karar Tarihi : 10/9/2025

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR: 1. Sakarya Asliye Ticaret Mahkemesi (E.2025/31)

2. Ankara 5. Asliye Ticaret Mahkemesi (E.2025/36)

İTİRAZLARIN KONUSU: 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na 26/6/2012 tarihli ve 6335 sayılı Kanun'un 38. maddesiyle eklenen geçici 7. maddenin;

A. (15) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin,

B. (15) numaralı fıkrasına 23/5/2024 tarihli ve 7511 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle eklenen altıncı cümleinin,

Anayasa'nın 2., 10., 13., 35., 36. ve 40. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talepleridir.

OLAY: Ticaret sicilinden terkin edilen şirketlerin ihyası talebiyle açılan davalarda itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı geçici 7. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“GEÇİCİ MADDE 7- (Ek: 26/6/2012-6335/38 md.)

(1) 1/7/2015 tarihine kadar aşağıdaki hâlleri tespit edilen ya da bildirilen anonim ve limited şirketler ile kooperatiflerin tasfiyeleri ve ticaret sicilinden kayıtlarının silinmesi, ilgili kanunlardaki tasfiye usulüne uyulmaksızın bu madde uyarınca yapılır.

a) 24/6/1995 tarihli ve 559 sayılı Türk Ticaret Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname gereğince, sermayelerini anılan Kanun Hükmünde Kararname ile öngörülen tutarlara çıkarmamış anonim şirketler ile limited şirketler.

b) Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce veya 1/7/2015 tarihine kadar münfesi olan anonim ve limited şirketler.

c) Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre herhangi bir nedenle dağılmış olan kooperatifler.

d) Sebebi ne olursa olsun aralıksız son beş yıla ait olağan genel kurul toplantıları yapılamayan anonim şirketler ile kooperatifler.

e) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce tasfiye işlemlerine başlanmış ancak genel kurulun toplanamaması nedeniyle ara bilançoları veya son ve kati bilançosu genel kurula tevdi edilemediği için ticaret sicilinden terkin işlemi yapılamayan şirket ve kooperatifler.

(2) Davacı veya davalı sıfatıyla devam eden davaları bulunan şirket veya kooperatiflere bu madde hükümleri uygulanmaz.

...

(4) Ticaret sicili müdürlüklerince;

a) Kapsam dâhilindeki şirket ve kooperatiflerin ticaret sicilindeki kayıtlı son adreslerine ve sicil kayıtlarına göre şirket veya kooperatifi temsil ve ilzama yetkilendirilmiş kişilere bir ihtar yollanır. Yapılacak ihtar, ilan edilmek üzere Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi Müdürlüğüne aynı gün gönderilir. İlan, ihtarın ulaşmadığı durumlarda, ilan tarihinden itibaren otuzuncu günün akşamı itibarıyla, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılmış tebligat yerine geçer. Ayrıca anılan ilan, bildirici niteliği haiz olarak ilgili ticaret ve sanayi odası veya ticaret, sanayi ya da deniz ticaret odasının internet sitesinde aynen yayımlanır.

b) 559 sayılı Kanun Hükmünde Kararname gereğince sermaye artırımında bulunmayarak münfesiş olan şirketlere yapılacak ihtar; ortaklarından, yönetici veya denetçilerden ya da müdürlerinden tebliğ tarihinden itibaren iki ay içinde tasfiye memurunun bildirilmesi, aksi takdirde, bu madde hükümlerine göre ticaret sicili kayıtlarından unvanın silineceği, şirkete ait malvarlığının unvana ilişkin kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edeceği ve bunun kesin olduğu açıkça yazılır.

c) Bu fıkranın (b) bendinde belirtilen şirketler dışında kalan kapsam dâhilindeki diğer münfesiş şirketler ile kooperatiflerden ayrıca, faaliyetlerine devam etme isteğinde bulunmaları hâlinde münfesiş olma nedenini ortadan kaldıran işlemlerin yapılarak ispat edici belgelerin bildirilmesi istenir.

(5) a) Tasfiye memuru olarak; şirket veya kooperatifin ortaklarından herhangi biri, ticaret siciline kayıtlı en son yetkilileri ya da bunların belirleyecekleri üçüncü şahıslar bildirilebilir. Tasfiye memuru olarak başka ortak veya yönetici tarafından bildirilen ortak veya yöneticiler ile üçüncü şahısların bu görevi kabul ettiklerine ilişkin yazılı beyan da bildirimde eklenir. Üçüncü şahısların tasfiye memuru olarak tescil edilebilmeleri ortakların veya yöneticilerin hiçbirinin tasfiye memuru olarak bildirilmemiş olmasına bağlıdır.

b) Dördüncü fıkra uyarınca yapılan ihtar ve ilan üzerine süresi içinde tasfiye memurlarını bildiren şirket ve kooperatiflerin, tasfiye memurları ve tasfiye adresi, ilgili ticaret sicili müdürlüğü tarafından tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve ilgili odanın internet sitesinde ilan edilir.

c) Bu ilanda; şirket veya kooperatifin alacaklıları, alacaklarını kanıtlarıyla birlikte ilan tarihinden itibaren iki ay içinde tasfiye memurlarına bildirmeye davet edilir. Ayrıca ilanda, şirket veya kooperatifin mevcut malvarlığı ile alacak ve borçlarını gösterir listenin; belgeleri ile birlikte ilan tarihinden itibaren bir ay içinde, anonim şirket veya kooperatifin yönetim kurulu, kurulun bir veya birkaç üyesi, denetçileri, limited şirketlerde ise müdür veya müdürler tarafından ilgili tasfiye memuruna verilmesi ihtar edilir.

d) Bu fıkra gereğince yapılacak ilan, Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılmış tebligat yerine geçer.

(6) a) Tasfiye memurları, alacaklıların alacaklarını bildirmeleri için öngörülen sürenin sonunda şirketin veya kooperatifin durumunu gösteren bir bilanço hazırlar ve tasfiyeyi altı ay içinde sonuçlandırır. Gerekli hâllerde bu süreyi aşmamak üzere, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca bir defaya mahsus olmak üzere ek süre verilebilir.

b) Tasfiye memurlarınca hazırlanan bilançoya göre şirket veya kooperatifin borçlarının varlığından fazla olması hâlinde tasfiye memurları durumu derhal alacaklılara bildirerek şirket veya kooperatifin iflasına karar verilmesi için mahkemeye başvuruda bulunmalarını ister. Bildirimde ayrıca, bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde şirket veya kooperatifin iflası için mahkemeye müracaat edildiğinin bildirilmemesi hâlinde kaydın silineceği ihtar olunur. Alacaklıların başvurusu üzerine mahkeme iflasın açılmasına karar verir ve tasfiye İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yürütülür. Süresi içinde şirket veya kooperatifin iflası için mahkemeye müracaat edildiğinin bildirilmemesi hâlinde tasfiye memurlarının başvurusu üzerine ilgili şirket veya kooperatifin unvanı ticaret sicilinden silinir ve bu durum Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir.

(7) Bu madde hükümlerine göre yapılacak tasfiye işlemlerinde, ilgili kanunların veya esas sözleşmelerin genel kurul kararı alınmasını zorunlu kılan hükümleri uygulanmaz.

(8) Bu madde kapsamında tasfiye memurlarınca düzenlenecek son ve kati bilançonun ticaret sicili müdürlüğüne verilmesi ile tasfiye sona ermiş kabul edilir ve şirketin unvanı ticaret sicilinden silinerek Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir. İflasına karar verilen şirket veya kooperatifin ise iflas işlemlerinin tamamlandığının bildirilmesi üzerine şirketin veya kooperatifin unvanı ticaret sicilinden silinir ve bu durum Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir.

(9) Tasfiye memurlarına beşinci fıkranın (c) bendinde belirtilen bilgi ve belgelerin verilmemesi veya tasfiye memurlarınca da bu bilgi ve belgelere erişilememesi hâlinde durum ticaret sicili müdürlüğüne bildirilerek, başka bir işleme gerek kalmaksızın unvan silinir ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir.

(10) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce tasfiye işlemlerine başlanılmış şirket veya kooperatiflerin genel kurullarının, kanunun öngördüğü asgari süre ve şartlara uygun olarak toplantıya çağrılmış olmasına rağmen iki defa üst üste toplanamaması ve bu durumun tevsik edilmesi kaydıyla tasfiye memuru tarafından son ve kati bilançonun ticaret sicili müdürlüğüne tevdii edilmesi ile tasfiye sona ermiş kabul edilir ve unvan ticaret sicilinden silinerek Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir.

(11) Dördüncü fıkra uyarınca yapılan ihtar ve ilana rağmen, süresi içinde cevap vermeyen veya tasfiye memurunu bildirmeyen yahut durumunu kanuna uygun hâle getirmeyen veya faaliyette bulunduğunu adres ve kamularıyla birlikte bildirmeyen şirket ve kooperatiflerin unvanı ticaret sicilinden resen silinir. Resen unvanı silinen şirket ve kooperatifler, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile ilgili odanın internet sitesinde ilan edilir.

...

(15) Bu maddede düzenlenmeyen hususlarda ilgili kanun ve esas sözleşmelerde öngörülen usullere göre hareket edilir. **Bu madde gereğince tasfiye edilmeksizin unvanı silinen şirket veya kooperatiflerin ortaya çıkabilecek malvarlığı, unvana ilişkin kayıtlar silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal eder.** Hazine bu şirket ve kooperatiflerin borçlarından sorumlu tutulmaz. Tasfiye memurlarının sorumlulukları konusunda, özel kanunlardaki sorumluluğa ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla bu Kanun veya Kooperatifler Kanunu hükümleri uygulanır. Ticaret sicilinden kaydı silinen şirket veya kooperatifin alacaklıları ile hukuki menfaatleri bulunanlar hakkı sebeplere dayanarak (...)

*mahkemeye başvurarak şirket veya kooperatifin ihyasını isteyebilir. (Ek cümle:23/5/2024-7511/16 md.) **Bu maddede öngörülen usule uygun olarak kaydı silinen şirket veya kooperatifin ihyasına ilişkin yapılacak yargılamada ilgili ticaret sicili müdürlüğü aleyhine yargılama giderleri ve vekalet ücretine hükmolunamaz.***

...”

II. İLK İNCELEME

A. E.2025/31 Sayılı Başvuru Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 11/2/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E.2025/36 Sayılı Başvuru Yönünden

2. Anılan İçtüzük hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 11/2/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. BİRLEŞTİRME KARARI

3. 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na 26/6/2012 tarihli ve 6335 sayılı Kanun'un 38. maddesiyle eklenen geçici 7. maddenin (15) numaralı fıkrasına 23/5/2024 tarihli ve 7511 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle eklenen altıncı cümlelerin iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2025/36 sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2025/31 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2025/31 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 11/2/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

4. Başvuru kararları ve ekleri, Raportör Özge ULUKAYA tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un Geçici 7. Maddesinin (15) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

5. 6102 sayılı Kanun'un 529 ila 531. maddelerinde anonim şirketin sona erme sebepleri düzenlenmiş; 533. maddesinde ise sona eren şirketin tasfiye hâline gireceği, tasfiye hâlindeki şirketin, pay sahipleriyle olan ilişkileri de dâhil, tasfiye sonuna kadar tüzel kişiliğini

koruyacağı ve ticaret unvanını “*tasfiye hâlinde*” ibaresi eklenmiş olarak kullanacağı belirtilmiştir.

6. Anılan Kanun’un 536 ila 548. maddelerinde anonim şirketlerin tasfiye usulü düzenlenmiştir. Kanun’un 643. maddesinin (1) numaralı fıkrasında limited şirketlerin tasfiye usulü ile tasfiyede şirket organlarının yetkileri hakkında anonim şirketlere ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 98. maddesinde de benzer şekilde anılan Kanun’da aksine açıklama olmayan hususlarda kooperatiflerin tasfiyesinin anonim şirketlerin tasfiye hükümlerine göre yapılacağı öngörülmüştür.

7. 6102 sayılı Kanun’un 536 ila 548. maddelerinde anonim şirketin tasfiye usulüne ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Bu kapsamda tasfiye memurları, tasfiye memurlarının görevden alınması, tasfiye memurlarının aktifleri satma yetkisi, yetkilerin sınırlandırılması ve genişletilmesi, tasfiyeye konu mal varlığına ilişkin ilk envanter ve bilanço, alacaklıların çağırılması ve korunması, tasfiye sonucu dağıtma, defterlerin saklanması, şirket unvanının sicilden silinmesi, ek tasfiye ve tasfiyeden dönülmesine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

8. Söz konusu hükümlere göre anonim şirketin tasfiyesinde şirket alacaklılarının tahsil edilmesi, borçların ödenmesi, şirket ortaklarınca sermaye payları için yapılan ödemelerin yani pay bedellerinin iade edilmesi, şirketin varsa kalan aktifinin tasfiye payı olarak pay sahiplerine dağıtılması, şirkete ait ticaret unvanının sicilden silinmesi gibi işlemler gerçekleşmektedir. Dolayısıyla tasfiyenin tamamlanması, şirket tüzel kişiliğinin sona erdirilmesi ile şirket alacaklıları ve pay sahiplerinin mal varlığı haklarını elde etmeleri açısından oldukça önem taşımaktadır. Zira sona erme şartlarını taşıyan şirkete ait mal varlığının -kanunda öngörülen istisnalar haricinde- tasfiye edilmeden doğrudan pay sahiplerine intikal etmesi mümkün değildir.

9. Anılan Kanun’un 547. maddesinde ise ek tasfiye düzenlemiştir. Söz konusu maddeye göre tasfiyenin kapanmasından sonra ek tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olduğunun anlaşılması hâlinde son tasfiye memurlarının, yönetim kurulu üyelerinin, pay sahiplerinin veya alacaklıların şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden bu ek işlemler sonuçlandırılınca kadar şirketin yeniden tescilini isteyebilecekleri ve mahkemenin istemin yerinde olduğuna kanaat getirmesi hâlinde şirketin ek tasfiye için yeniden tesciline karar vereceği hükme bağlanmıştır.

10. Kanun’un geçici 7. maddesinde ise münfesihi olmasına veya sayılmasına karşı tasfiye edilmeyerek ticaret sicili kayıtlarından terkin edilmeyen anonim ve limited şirketler (şirketler) ile kooperatiflerin tasfiyelerine ve sicilden terkinine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Bu çerçevede münfesihi olan veya sayılan şirketler ile kooperatiflerin anılan genel hükümlere nazaran kolaylaştırılmış bir usulde tasfiye edilerek unvanlarının sicilden silinmesine ve bunun mümkün olmaması hâlinde ise unvanlarının sicilden resen silinmesine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bu itibarla anılan maddede genel tasfiye usulünün istisnası olarak ticaret unvanının sicilden resen silinme usullerinin düzenlendiği anlaşılmaktadır.

11. Maddenin (1) numaralı fıkrasında bu maddeye göre tasfiye edilecek ve ticaret sicilinden silinecek şirket ve kooperatifler belirlenmiştir. Bu kapsamda sermayelerini mevzuatta öngörülen sürede belirtilen tutarlara çıkarmamış olan şirketlerin, Kanun’un yürürlük tarihinden önce veya 1/7/2015 tarihine kadar münfesihi sayılan şirketlerin, dağılmış sayılan kooperatiflerin, son beş yıla ait olağan genel kurul toplantıları yapılamayan anonim

şirketlerin ve kooperatifler ile Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce tasfiye işlemlerine başlanmış ancak genel kurulun toplanamaması nedeniyle bilançoları genel kurula tevdi edilemediği için ticaret sicilinden terkin işlemi yapılamamış olan şirketlerin ve kooperatiflerin bu madde kapsamında tasfiye edileceği belirtilmiştir. (2) numaralı fıkrada ise davacı veya davalı sıfatı devam eden şirket ve kooperatifler maddenin kapsamı dışında tutulmuştur.

12. (4) numaralı fıkranın (a) bendinde maddeye göre yapılacak tasfiye usulü kapsamında ilgili şirket ve kooperatife ihtar yapılması gerekliliği ile bu ihtarın içeriği, ilanı ve tebliğine ilişkin düzenlemelere yer verilmiş; (b) bendinde sermaye artırımında bulunmayarak münfesihi olan şirketlere yapılacak söz konusu ihtarda ortaklarından, yönetici veya denetçilerinden ya da müdürlerinden tebliğ tarihinden itibaren iki ay içinde tasfiye memurunun bildirilmesi, aksi takdirde bu madde hükümlerine göre ticaret sicili kayıtlarından unvanın silineceği, şirkete ait mal varlığının unvana ilişkin kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edeceği ve bunun kesin olduğu hususunun açıkça yazılacağı; (c) bendinde (b) bendinde belirtilen şirketler dışında kalan kapsam dâhilindeki diğer münfesihi şirketler ile kooperatiflerden ayrıca, faaliyetlerine devam etme isteğinde bulunmaları hâlinde münfesihi olma nedenini ortadan kaldıran işlemlerin yapılarak ispat edici belgelerin bildirilmesinin isteneceği öngörülmüştür.

13. (5) numaralı fıkrada ihtar üzerine şirket veya kooperatif tarafından tasfiye memurlarının bildirilmesi hâlinde tasfiye memurlarının ve tasfiye adreslerinin ilgili ticaret sicili müdürlüğü tarafından tescil edilerek Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ve ilgili odanın internet sitesinde ilan edileceği, ayrıca bu ilanda, şirket veya kooperatifin mevcut mal varlığı ile alacak ve borçlarını gösterir listenin belgeleri ile birlikte ilan tarihinden itibaren bir ay içinde anonim şirket veya kooperatifin yönetim kurulu, kurulun bir veya birkaç üyesi, denetçileri, limited şirketlerde ise müdür veya müdürleri tarafından ilgili tasfiye memuruna verilmesinin ihtar edileceği düzenlenmiştir.

14. (6), (7) ve (8) numaralı fıkralarda tasfiye memurlarınca yapılacak tasfiye işlemlerinin usulü, bu kapsamda şirket veya kooperatifin iflası, iflas talebi için mahkemeye müracaat edilmemesi, tasfiye ya da iflas kararı verilmesi hâlinde şirketin veya kooperatifin unvanının sicilden silinmesi ve ilanı hükme bağlanmıştır. (9) numaralı fıkrada ise (5) numaralı fıkranın (c) bendinde belirtilen bilgi ve belgelerin tasfiye memurlarına verilmemesi veya tasfiye memurlarınca da bu bilgi ve belgelere erişilememesi ve bu durumun bildirimi üzerine unvanın silinmesi ve bunun ilanı düzenlenmiştir. (10) numaralı fıkrada bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tasfiyesine başlanan şirket veya kooperatiflerin genel kurullarının iki defa üst üste toplanamaması hâlinde son ve kati bilançonun sicile tevdi üzerine tasfiyenin sona ermiş sayılması ve unvanın sicilden silinerek bu hususun ilanı hükme bağlanmıştır.

15. (11) numaralı fıkrada (4) numaralı fıkra göre yapılan ihtar ve ilana süresi içinde cevap vermeyen ya da tasfiye memuru bildirmeyen, durumunu kanuna uygun hâl getirmeyen veya faaliyette bulunduğu adresi kanıtlamayan şirket ve kooperatiflerin sicilden tasfiye edilmeksizin resen terkin edileceği öngörülmüştür.

16. (12) numaralı fıkrada (6) numaralı fıkranın (b) bendi, (9) numaralı fıkra ve (11) numaralı fıkra uyarınca ticaret sicilinden unvanları silinecek şirket veya kooperatiflerin borçlarının, unvanlarının silinmesine engel teşkil etmeyeceği belirtilmiştir.

17. (15) numaralı fıkranın itiraz konusu ikinci cümlesinde madde gereğince tasfiye edilmeksizin unvanı silinen şirket veya kooperatiflerin ortaya çıkabilecek mal varlığının unvana ilişkin kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edeceği hükme bağlanmıştır. Buna göre madde kapsamında sicilden silinen şirket veya kooperatifin tasfiyesiz sona ermesi nedeniyle tasfiyeye tabi tutulamayan mal varlığı Hazineye devredilecektir. Anılan fıkranın üçüncü cümlesinde Hazine'nin bu şirket ve kooperatiflerin borçlarından sorumlu tutulmayacağı belirtilmiştir. Fıkranın beşinci cümlesine göre ticaret sicilinden kaydı silinen şirket veya kooperatifin alacaklıları ile hukuki menfaatleri bulunanlar hakkı sebeplere dayanarak mahkemeye başvurmak suretiyle şirket veya kooperatifin ihyasını isteyebilecektir.

2. İtirazın Gerekçesi

18. Başvuru kararında özetle; şirketlerin ihyasını talep etme hakkını beş yıllık süreyle sınırlayan hükmün Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi üzerine alacaklılar ve hak sahipleri için şirketin ihyasını talep etme hakkının süresiz hâle geldiği, bu duruma karşılık itiraz konusu kural kapsamında alacak ve hakların teminatını oluşturan şirketin mal varlığının sicilden silinmesinden itibaren on yıl sonra Hazineye devrinin öngörülmesinin çelişki oluşturduğu, ek tasfiyeyi düzenleyen 6102 sayılı Kanun'un 547. maddesinde mal varlığının Hazineye devrine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmediği, kuralın mülkiyet hakkını ihlal ettiği, alacaklıların ve borçluların teminatı olan şirketin mal varlığını elde etmek için başvurabilecekleri dava yolunu süre sınırı getirmek suretiyle etkisizleştirdiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13., 35. ve 40. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

19. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.*" denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Birey özgürlüğü ile doğrudan ilgili olan mülkiyet hakkı, bireye, emeğinin karşılığına sahip olma ve geleceğe yönelik planlar yapma imkânı tanıyan temel bir haktır (AYM, E.2023/49, K.2024/54, 22/2/2024, § 12).

20. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fıkri hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak ile şirket ortaklık payları veya menkul kıymetleri mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (AYM, E.2016/144, K.2020/75, 10/12/2020, § 331; *Mahmut Duran ve diğerleri* [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

21. İtiraz konusu kural kapsamında mal varlıkları Hazineye intikal eden şirket veya kooperatiflerin söz konusu mal varlığı üzerinde pay sahibi olanların ortaklık payı ve tasfiye payından kaynaklanan hakları ile şirket veya kooperatiften alacaklı olanların ileri sürülebilecekleri alacak ve diğer maddi hakların Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında mülk teşkil ettiği açıktır.

22. Mülkiyet hakkı; kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, onun semerelerinden yararlanma ve üzerinde tasarruf etme imkânı veren bir haktır. Bu bağlamda malikin mülkünü kullanma, onun semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme

yetkilerinden herhangi birinin kısıtlanması veya mülkünden yoksun bırakılması mülkiyet hakkına getirilmiş bir sınırlama niteliğindedir (AYM, E.2019/50, K.2019/96, 25/12/2019, § 14).

23. 6102 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesi kapsamında yer alan şirketlerin ve ana sözleşmesinde hüküm bulunması hâlinde kooperatiflerin ortaklarının tasfiye sonucunda arta kalan mal varlığı değerini (tasfiye payı) alma hakkı bulunmaktadır. Dolayısıyla kural nedeniyle tasfiye payına konu olabilecek mal varlığının Hazineye devri söz konusu olabilecektir.

24. Öte yandan kuralla sicilden resen terkin edilen şirketlerin ve kooperatiflerin mal varlığının Hazineye intikal ettirilmesinin şirket ve kooperatiflerin borçlarının bu mal varlığı üzerinden karşılanma ihtimalini de ortadan kaldırmaktadır. Zira tasfiyenin önemli aşamalarından birisini tasfiyeye konu mal varlığından borçların ödenerek alacaklılarının tatmin edilmesi oluşturmaktadır. Nitekim anılan maddenin (15) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinde Hazine'nin bu şirket ve kooperatiflerin borçlarından sorumlu olmayacağı düzenlenmiştir. Buna göre şirket veya kooperatif alacaklılarının terkinden itibaren on yıl geçtikten sonra şirket veya kooperatifin mal varlığından alacaklarını tahsil etme imkânları ortadan kalkacaktır.

25. Bu itibarla kuralda tasfiye edilmeksizin unvanı silinen şirket veya kooperatiflerin ortaya çıkabilecek mal varlığının unvana ilişkin kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edeceğinin öngörülmesi suretiyle mülkiyet hakkına sınırlama getirilmektedir.

26. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında mülkiyet hakkının ancak kanunla sınırlanabileceği belirtilmek suretiyle mülkiyet hakkına yönelik sınırlamaların kanunda öngörülmesi gerektiği ifade edilmiştir. Öte yandan mülkiyet hakkına sınırlama getirilirken temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

27. Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir. Buna göre mülkiyet hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

28. Anayasa'nın anılan hükümleri uyarınca mülkiyet hakkına yapılan sınırlamalarda gözetilecek öncelikli ölçüt, sınırlamanın kanunla yapılmasıdır. Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

29. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinin temel unsurlarından olan *hukuki belirlilik* ilkesi uyarınca kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının

öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

30. Kuralla şirket ve kooperatiflere ait mal varlığının Hazineye devredilmesinin kapsam ve şartlarının herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli ve öngörülebilir nitelikte olduğu ve kanunilik şartını taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

31. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlanabilmektedir. *Kamu yararı* kavramı mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlanması imkânı vermekle bir sınırlama amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlanamayacağını öngörmek suretiyle sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin bir şekilde korumaktadır (AYM, E.2022/105, K.2023/54, 22/3/2023, § 27; *Nusrat Külah* [2. B.], B. No: 2013/6151, 21/4/2016, § 53; *Yunis Ağlar* [1. B.], B. No: 2013/1239, 20/3/2014, § 28).

32. Anılan Kanun'un geçici 7. maddesi kapsamında tasfiye edilmeksizin unvanı silinen şirket veya kooperatiflerin unvana ilişkin kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl süreyle kullanılmayan ya da ihya davasıyla ilgililerce tasfiyeye konu edilmeyen mal varlığının Hazineye intikal ettirilerek ekonomiye kazandırılmasının ve atıl kalmasının önlenmesi suretiyle sicilden silinen şirket ve kooperatiflerin mal varlıklarına ilişkin belirsizliğin ortadan kaldırılmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu yönüyle kuralın meşru amaç taşıdığı açıktır.

33. Bununla birlikte mülkiyet hakkı bağlamında getirilen sınırlamanın kanunilik ve meşru amaç şartlarını taşıması yeterli olmayıp aynı zamanda ölçülü olması gerekir. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan *ölçülülük* ilkesi ise elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

34. Tasfiye edilmeksizin unvanı sicilden silinen şirket veya kooperatiflerin mal varlığının sicilden silinme tarihinden itibaren on yıl sonra Hazineye intikalini öngören kuralın meşru amaç bakımından elverişli olmadığı söylenemez.

35. Kuralın gerekliliği ile ilgili olarak yapılacak incelemede unvanı sicilden silinen şirket veya kooperatiflere ait mal varlığının ekonomiye kazandırılması amacına daha hafif bir sınırlama aracıyla ulaşılmamasının mümkün olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

36. Bu bağlamda unvanın sicilden silinmesinden itibaren on yıl geçen şirket ve kooperatiflerin ortaklarına tasfiye payını elde etme veya alacaklılarına alacaklarını tahsil etme imkânı tanınmak suretiyle şirket ve kooperatiflerin mal varlığının aktif olarak değerlendirilmesi söz konusu olabilir. Böylelikle mal varlığı üzerinden tasfiye payının alınması veya alacakların tahsil edilmesi suretiyle şirket veya kooperatiflerin malvarlığının ekonomik yönden işlevsel hale gelmesi sağlanarak kuralla öngörülen amaca ulaşılabilecektir.

37. Kuralda mal varlığının unvana ilişkin kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edeceği öngörülmekle birlikte şirket veya kooperatif ortaklarının ve alacaklılarının anılan madde kapsamında yapılan işlemler ve intikalden haberdar olmalarını sağlayacak bir mekanizma öngörülmemiştir. Buna karşılık atıl durumda olan şirket ve kooperatif mal varlığının öncelikle tasfiye payı alma hakkına sahip olan ortaklar ve şirket veya kooperatiften alacaklı olan kişiler tarafından değerlendirilmesine imkân sağlayan bir yöntemin oluşturulması suretiyle de anılan meşru amaca ulaşmak mümkündür.

38. Bu itibarla kural kapsamında on yıl önce unvanı sicilden silinen şirket ve kooperatifin mal varlığının ortakları veya alacaklıları tarafından değerlendirilmesine imkân tanınmaksızın mal varlığının Hazineye intikal ettirilmesi suretiyle mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın meşru amaca ulaşmak bakımından gerekli olduğu söylenemez.

39. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kural Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 40. maddesi yönünden incelenmemiştir.

B. Kanun'un Geçici 7. Maddesinin (15) Numaralı Fıkrasının Altıncı Cümlesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

40. 6102 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinin (15) numaralı fıkrasının beşinci cümlesinde ticaret sicilinden kaydı silinen şirket veya kooperatifin alacaklıları ile hukuki menfaatleri bulunanların haklı sebeplere dayanarak mahkemeye başvurmak suretiyle şirket veya kooperatifin ihyasını isteyebilecekleri belirtilmiştir.

41. Anılan madde kapsamında ihya, madde uyarınca genel hükümlere nazaran kolaylaştırılmış usulde tasfiye olunan veya yine bu maddeye göre tasfiye edilmeksizin resen sicilden silinen şirketler ile kooperatiflerin yeniden sicile tescil edilerek tüzel kişilik kazanmaları amacıyla öngörülmüş hukuki bir kurumdur. Böylelikle alacaklılar ile hukuki menfaatleri bulunan diğer kişilerin haklı sebeplere dayanarak ilgili şirketin veya kooperatifin tüzel kişilik kazanmasını sağlamak amacıyla mahkemeye başvurmaya imkân tanınmıştır.

42. Söz konusu haklı sebepler kapsamında kanunda öngörülen usule uyulmadan sicilden silme işleminin yapılması, sicilden silinen şirket veya kooperatife ait bazı aktiflerin sonradan ortaya çıkması, şirket organlarına karşı sorumluluk davasının açılması veya şirket lehine bir davanın açılması ya da şirkete karşı dava açılması veya icra takibinin başlatılması gerekliliği gibi şirketin tüzel kişiliğinin, dolayısıyla hak ve fiil ehliyetinin bulunmasını zorunlu kılan hâller örnek gösterilebilir (AYM, E.2023/33, K.2023/117, 22/6/2023, § 29).

43. Yargı kararlarında da belirtildiği üzere madde kapsamında sicilden silinen şirket veya kooperatiflerin ihyası için yasal hasım olması nedeniyle ilgili ticaret sicil müdürlüğüne karşı dava açılması gerektiği anlaşılmaktadır (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E.2024/1311,

K.2024/1830, 6/3/2024; E.2024/1198, K.2024/1751, 5/3/2024; E.2024/404, K.2024/1038, 13/2/2024; E. 2023/3144, K.2023/3825, 15/6/2023).

44. Anılan fıkranın itiraz konusu beşinci cümlesinde maddede öngörülen usule uygun olarak kaydı silinen şirket veya kooperatifin ihyasına ilişkin olarak yapılacak yargılamada ilgili ticaret sicili müdürlüğü aleyhine yargılama giderleri ve vekâlet ücretine hükmolunmayacağı belirtilmiştir.

45. Söz konusu Kanun'un 547. maddesinde, Kanun'daki olağan usule göre tasfiye edilerek ticaret sicilinden silinen şirketlerin ek tasfiyesi düzenlenirken anılan madde kapsamında ek tasfiye talebiyle açılan davada yargılama giderlerinden sorumluluğu düzenleyen özel bir hüküm öngörülmemiştir.

46. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 323. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yargılama giderlerinin kapsamı belirlenmiştir. Buna göre yargılama giderleri genel olarak harçlardan, masraflardan ve vekille takip edilen davalarda kanun gereğince takdir olunacak vekâlet ücretinden oluşmaktadır.

47. 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 11. maddesinin birinci fıkrasında genel olarak *yargı harçlarını* davayı açan veya harca konu işlemin yapılmasını isteyen tarafın ödemekle yükümlü olduğu, üçüncü fıkrasında ise herhangi bir istek olmaksızın resen yapılacak işlemlere ait harçların, aksine hüküm yoksa lehine işlem yapılan kişilerden alınacağı hükme bağlanmıştır. Dava masrafları ise işin niteliğine göre davacıdan veya davalıdan tahsil edilebilmektedir.

48. 6100 sayılı Kanun'un 326. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre kanunda yazılı hâller dışında yargılama giderlerinin aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verilir. Söz konusu maddenin (2) numaralı fıkrasında da davada iki taraftan her birinin kısmen haklı çıkması hâlinde mahkemece yargılama giderlerinin tarafların haklılık oranına göre paylaştırılacağı öngörülmüştür. Anılan Kanun'un 330. maddesinde ise vekil ile takip edilen davalarda mahkemece kanuna göre takdir olunacak vekâlet ücretinin haklı çıkan taraf lehine hükmedileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla dava ve takiplerde yargı harçları, masraflar ve vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderleri ilke olarak haksız çıkan tarafa yüklenmektedir. Böylece dava veya takipte haksız çıkan tarafın, karşı tarafın bu dava veya takip sebebiyle yapmak zorunda kaldığı yargılama giderlerini karşılaması sağlanmaktadır.

49. İtiraz konusu kurala göre ise 6102 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinde kapsamında sicilden silinen şirket veya kooperatifin ihyası için ticaret sicil müdürlüklerine karşı açılan ihya davalarının kabul edilmesi hâlinde şirket veya kooperatifin ihyasını talep eden davacı lehine hüküm kurulmasına rağmen bu kişilerin dava nedeniyle yaptıkları yargılama giderleri üzerlerinde bırakılacak ve lehlerine vekâlet ücretine hükmedilmeyecektir.

2. İtirazın Gerekçesi

50. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kurala göre şirket veya kooperatifin ticaret sicilinden hukuka aykırı bir şekilde unvanının silinmesine rağmen ihya davası açan ve söz konusu şirket veya kooperatifle organik bağlantısı bulunmaması nedeniyle terkin işlemiyle de herhangi bir ilgisi olmayan kişilerin davayı kazanmaları hâlinde dahi yargılama giderlerinden sorumlu tutuldukları, kuralla mülkiyet ve mahkemeye erişim hakkına yapılan

müdahalenin meşru ve haklı bir amacının bulunmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 13., 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

51. Anayasa'nın 36. maddesinde “*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.*” denilmektedir.

52. Anılan maddeyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birini oluşturmaktadır. Kişinin bir haksızlığa uğradığını iddia edebilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, uğradığı zararı giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2023/29, K.2024/112, 30/5/2024, § 17; E.2017/178, K.2018/82, 11/7/2018, § 11).

53. Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Mahkemeye erişim hakkı, hukuki bir uyumsuzluğun bu konuda karar verme yetkisine sahip bir mahkeme önüne götürülmesi hakkını da kapsar. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin ya da zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2021/20, K.2022/84, 30/6/2022, § 10; E.2022/104, K.2023/28, 16/2/2023, § 10; E.2021/37, K.2021/63, 22/9/2021, § 17).

54. Dava hakkının da etkili bir şekilde kullanılabilmesi hukuk ve ceza yargılamaları ile idari yargılamalarda kişilere yargılama nedeniyle katlandıkları masrafların haklılık durumuna göre sorumlu taraftan tahsil edilmesi için gerekli imkânların sağlanmasıyla mümkündür. Yargılama gideri olan harç, vekâlet ücreti ve diğer masrafların miktarının hangi taraftan tahsil edileceğinin ve buna ilişkin şartların da bu kapsamda değerlendirilmesi gerekir.

55. Bu itibarla dava aşamasında kimin lehine ya da aleyhine hükmedileceği belli olmayan bu ücret yükümlülüğü, bir usul kuralı olup mahkemeye erişim hakkı ile ilişkilidir (Serkan Acar [1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38; Mehmet Okutan ve Mustafa Okutan [2. B.], B. No: 2018/293, 18/5/2021, § 43).

56. Tarafların aleyhine vekâlet ücretine ve yargılama giderlerine hükmedilmesi ve yargılama sürecinde yüklendikleri giderlerin karşı tarafa yükletilmesi talebinin reddedilmesi mahkemeye erişim hakkını sınırlamaktadır (benzer yönde bkz. AYM, E.2023/160, K. 2024/77, 14/3/2024, § 10; Hilmi Kocabey ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/27686, 17/11/2021, § 98). Bunun yanında taraflar lehine hükmedilmesi gereken vekâlet ücretinden yoksun bırakılması sonucunu doğuran uygulamalar da anılan hak açısından sınırlamalara neden olabilir (AYM, E.2021/58, K.2024/14, 23/1/2024, § 21).

57. İtiraz konusu kural kapsamında 6102 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesi uyarınca ticaret sicilinden unvanı silinen şirket veya kooperatiflerin ihyası için açılan davanın davacı

lehine sonuçlanmasına rağmen söz konusu tarafın yargılama giderleri ve vekâlet ücretinden yoksun bırakılması suretiyle mahkemeye erişim hakkına sınırlama getirilmektedir.

58. Kuralda ihya davasında yargılama giderleri ve vekâlet ücretiyle ilgili sorumluluğun kapsam ve sınırlarının herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli ve öngörülebilir olduğu, bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmıştır.

59. Anayasa'nın 36. maddesinde adil yargılanma hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da o hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler, özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir.

60. Ayrıca adil yargılanma hakkı, niteliği gereği devletin düzenleme yapmasını gerektiren bir haktır. Zira bu hakkın Anayasa'da ifade edilmiş olması kendi başına bir anlam taşımamakta, bireylerin bu haktan yararlanabilmesi için devletin en azından yargı teşkilatını kurması ve yargılama usullerini belirlemesi gerekmektedir. Devletin düzenleme yetkisini haiz olduğu alanlarda belirli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Bu sebeple adil yargılanma hakkına yönelik sınırlamalar getirilirken kanun koyucuyu bağlayan belirli bir meşru amaçlar listesi bulunmamaktadır. Ancak kanun koyucunun bu takdir yetkisinin Anayasa Mahkemesinin denetimine tabi olduğu açıktır (*Bekir Sözen* [GK], B. No: 2016/14586, 10/11/2022, § 74).

61. Kuralın gerekçesinde düzenlemenin, anılan madde gereğince sicilden silinen şirket veya kooperatifler hakkında açılan ihya davalarında madde hükümlerini uygulamakla yükümlü olan ve madde uyarınca gerekli işlemleri yerine getiren ticaret sicili müdürlükleri aleyhine yargılama giderlerine ve vekâlet ücretine hükmedilmesi uygun olmadığından uygulamada yaşanan tereddüt ve mağduriyetleri ortadan kaldırmayı amaçladığı belirtilmiştir. Bu itibarla kuralın ihya davasının -yasal hasım olması nedeniyle- ilgili ticaret sicil müdürlüğüne karşı yürütülmesinin zorunlu olduğu dikkate alındığında davalı ticaret sicil müdürlüğünün yargılama gideri ve vekâlet ücreti yüküyle karşılaşmaması amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

62. Yargılama giderlerine ve vekâlet ücretine hükmedilmesinde ilke olarak dava sonunda haklı çıkma ölçütü esas alınmaktadır. Kural ise yargılama giderlerinin ve vekâlet ücretinin haksız çıkan tarafa yükletileceği ilkesini ilgili ticaret sicil müdürlüğü lehine değiştirmekte, davanın sonucundan bağımsız olarak davalı ticaret sicil müdürlüğü aleyhine yargılama giderlerine ve vekâlet ücretine hükmedilememesini öngörmektedir. İhya davasının ilgili ticaret sicil müdürlüğüne karşı yürütülmesinin zorunlu olması nedeniyle kamuya mali külfet yüklenmemesi gerektiği düşüncesi, şirket veya kooperatifin ticaret sicil müdürlüğünün anılan Kanun'a aykırı işlemi nedeniyle sicilden terkin edildiğinin tespit edildiği bir davada devletin yargılama gideri yapmasına sebebiyet verdiği davacının katlandığı mali külfeti telafi etme yükümlülüğünün ortadan kaldırılmasını meşru hâle getirmez.

63. Bu itibarla kural kapsamında ticaret sicil müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen sicilden terkin işleminin hukuka uygun olup olmadığı yönünden hiçbir değerlendirme yapılmasına imkân tanınmaksızın kategorik bir yaklaşımla ticaret sicil müdürlüğü aleyhine yargılama giderlerine ve vekâlet ücretine hükmedilememesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamanın anayasal anlamada meşru amacının bulunduğu söylenemez.

64. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 36. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kural, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 10. ve 35. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

V. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

65. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

66. 6102 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinin (15) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan maddenin (4) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan “...*şirkete ait malvarlığının unvana ilişkin kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edeceği ve bunun kesin olduğu...*” ibaresi ile (15) numaralı fıkranın üçüncü cümlesinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptalleri gerekir.

VI. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

67. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında “*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*” denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

68. 6102 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan “...*şirkete ait malvarlığının unvana ilişkin kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edeceği ve bunun kesin olduğu...*” ibaresi ile (15) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin iptal edilmeleri nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu kurallara ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VII. HÜKÜM

13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na 26/6/2012 tarihli ve 6335 sayılı Kanun'un 38. maddesiyle eklenen geçici 7. maddenin;

A. (4) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan “...şirkete ait malvarlığının unvana ilişkin kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edeceği ve bunun kesin olduğu...” ibaresinin 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

B. (15) numaralı fıkrasının;

1. İkinci cümlesinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

2. Üçüncü cümlesinin 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

C. (15) numaralı fıkrasına 23/5/2024 tarihli ve 7511 sayılı Kanun’un 16. maddesiyle eklenen altıncı cümleinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

10/9/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR